

**TRABZON MİLLETVEKİLİ
M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN**

**ENERJİ ve TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞININ
2008 YILI BÜTÇE KANUN TASARISI ÜZERİNDE
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI
KONUŞMANIN ÖZETİ**

➤ **Yap-işlet-devret uygulamasının yol açtığı zarar konusunda hala düğmeye basılmış değil**

Sayıştayın enerji konulu bir raporu var. Bu rapor, enerji sektöründeki yap-işlet-devret uygulamalarının yol açtığı hazine zararına ilişkin. Rapor, 18 Mart 2004 tarihinde sekiz klasör ekiyle birlikte TBMM'ye sunuldu, o tarihten itibaren yaklaşık iki yıllık bir süre geçmiş olmasına rağmen Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülmedi. Bu nedenle Plan ve Bütçe Komisyonunun Cumhuriyet Halk Partili üyeleri olarak Komisyon Başkanlığına başvurduk. Başvurumuzun Sayın Başkan tarafından kabulü üzerine de raporu daha sonra Sayın Bakan'ın da katıldığı bir toplantıda tartıştık, değerlendirdik.

Sayıştay bu raporunda, yap-işlet-devret uygulamaları nedeniyle kamunun yaklaşık 2,9 milyar dolar zarara uğratıldığını ifade ediyordu. Sayın Bakan ve komisyonun üyeleri de çoğunlukla iştirak etti bu görüşe. Zarar aslında sadece kamu zararıyla sınırlı değildi. Toplumun, tüketicinin pahalı elektrik tüketiyor olması nedeniyle toplumun da zarara uğraması, tüketicinin de zarara uğraması söz konusuydu. Bu zararın kaynaklanma nedeni de yap-işlet-devret uygulamaları sırasında inşaat maliyetinin oldukça yüksek gösterilmiş olmasıydı. İnşaat maliyetinin yüksekliği daha sonraki dönemde tüketicilerin ödeyeceği elektrik faturalarında artış olarak ortaya çıkıyordu. Böylesi önemli bir konuyu o zaman tartıştık, ama o günden bugüne bu rapor TBMM Genel Kurulunda görüşülmedi. Acaba, bugün "BOTAŞ'ta yolsuzluk konusunda düğmeye bastık." diyen Bakan, Sayıştay Raporu konusunda henüz düğmeye basmamıştır ve sormak istiyorum: Bu rapor için düğmeye basıldı mı?

➤ **18,4 milyar dolarlık akaryakıt kaçakçılığı konusunda neler yapıldı?**

Sayın Başbakan TBMM'nin bir araştırma komisyonunun tespit etmiş olduğu 18,4 milyar dolarlık akaryakıt kaçakçılığı konusunda ilgi çeken bir konuşma yapmıştı. Bu 18,4 milyar dolarlık akaryakıt kaçakçılığı veya petrol ürünleri kaçakçılığı konusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının yapması gereken bir görev olup olmadığını Sayın Bakandan öğrenmek istiyorum ve bu konuda neler yapılmıştır?

➤ **Türkiye yedeği olmayan, enerji sıkıntısıyla, enerji kesintisiyle karşılaşabilecek bir ülke konumunda**

Türkiye'de enerji talebinin son yirmi yıllık bir sürede, yıllık ortalama olarak yüzde 8'e yakın düzeyde arttığını söyleyebiliriz. Bundan sonraki dönemde de, TEİAŞ'ın projeksiyonuna göre enerji talebinin yıllık ortalama yüzde 8 oranında artacağını öngörüyoruz. Bu çok ciddi bir yatırım ihtiyacı demektir. Talepte bu kadar yüksek düzeyde bir artış, doğal olarak, Türkiye'de enerji sektöründe ciddi bir yatırım ihtiyacını gündeme getirmektedir. Esasen, bu kadar yüksek düzeyde bir yatırımı kamunun üstlenmesi de mevcut politikalar çerçevesinde mümkün görülmemektedir. Ancak, bu kadar yüksek düzeyde bir yatırım ihtiyacına rağmen, sektör bu yatırımı yapıyor mu diye baktığımızda,

sektörde ciddi bir yatırım hamlesinin olmadığını görüyoruz. 2003 yılında yüzde 34 oranında yedek kapasite fazlası olan Türkiye, bugün geldiğimiz noktada yedek kapasitesini kullanmış durumdadır. 2008 ve 2009 yıllarında, eğer önlem alınmazsa, eğer gerekli yatırımlar yapılmazsa, Türkiye yedeği olmayan, enerji sıkıntısıyla, enerji kesintisiyle karşılaşabilecek bir ülke konumundadır.

➤ **Enerji üretim kaynakları içerisinde doğal gazın ağırlığı yüzde 50'lere yaklaşmıştır**

Türkiye 2000 yılından bu yana, 2001 yılından bu yana enerji piyasasında çok ciddi yasal düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemelerin ortak amacı kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu enerjinin tüketiciye ulaştırılmasıdır. Yeterli ve sürekli demek, arz güvenliğini akla getiriyor. Ancak, bugün bizim piyasamızda arz güvenliği endişesini yaşıyoruz. Enerji üretim kaynakları içerisinde doğal gazın ağırlığı giderek artmaktadır, yüzde 50'lere yaklaşan bir ağırlık söz konusudur. 90'lı yılların başında yüzde 17'ler düzeyinde olan bu doğal gazın ağırlığı bugün yüzde 50'lere yaklaşmıştır. Bu bizi arz güvenliği konusunda ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmaktadır.

➤ **Enerji politikamızı gözden geçirmemiz gerekiyor**

Bir yandan OECD'nin en pahalı elektriği sanayiciye veren ülkesiyiz, öte taraftan da elektrik fiyatına zam yapma zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Zam yapmazsak KİT'lerin, kamunun finansman dengesi önemli ölçüde bozulacak, zam yaparsak tüketici ve sanayici enerjiyi pahalıya kullanacak. Böyle bir açmazla karşı karşıyayız. Bu, enerji politikasında bizim bulunduğumuz noktada bütün verileri, bütün politikaları gözden geçirmemiz gerektiğini ortaya koymaktadır.

➤ **Enerji piyasasındaki kayıp-kaçak oranının yüksekliği önemli bir sorundur.**

OECD genelinde kayıp-kaçak oranı yüzde 6,8'dir, dünya genelinde yüzde 7,3'tür, ülkemizde yüzde 20-21 düzeyindedir. Çok ciddi bir orandır ve bu kayıp-kaçığın maliyeti milyarlarca dolar düzeyindedir.

➤ **Sektörün önemli bir diğer sorunu, kömür santralleridir. Bu santrallerin ekonomik ömürleri dolmuştur veya dolmak üzeredir. Kömür santrallerinin yenilenme ihtiyacı, rehabilite edilme ihtiyacı vardır.**

➤ **Elektrik faturasındaki TRT payını kaldırmayı artık düşünmüyor musunuz?**

Doğal gazın satış fiyatı 2002 yılından bu yana yüzde 70'ler düzeyinde artmıştır. Bu süre içerisinde elektrik fiyatında bir artış yok, hatta küçük bir azalış da gerçekleşmiştir. Bu çerçevede ne yapmayı düşünüyorsunuz? Elektrik faturalarındaki TRT payının kaldırılması konusunda 58'inci Hükûmetin 2003 Ocak ayında yayınladığı acil eylem planında bir söz vermiştiniz "Üç ay içinde bunu kaldıracamız." demiştiniz. Yüzde1,5'ini o zaman kaldırdınız, yüzde 2'si hâlen duruyor. Şimdi altıncı yıla giriyoruz, bu kalan yüzde 2'yi, geçtiğimiz günlerde üç aylık bir acil eylem planı yine yayınladınız, orada da göremiyorum. Bunu kaldırmayı düşünüyor musunuz?

➤ **BOTAŞ'ın bankalardan aldığı kredinin miktarı nedir? İki, BOTAŞ'ın ithalde alınan katma değer vergisinin taksitlendirilmesi konusunda Plan ve Bütçe komisyonuna intikal etmiş olan bir bilgi var. Gümrük Müsteşarlığınca**

taksitlendirilmiş olan bu vergi borcunun tutarı nedir? BOTAŞ, vergi borcunu ödeyemeyecek kadar bir zorluğun içerisinde mi düşmüştür?

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.